

El gust per la lectura
Educació primària

LA MARE DELS PEIXOS

Enric Valor

QUADERN PER A L'ALUMNAT
(cicle superior)

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

SEMINARI
“El gust per la lectura”
2011-2012
Educació primària

Subdirecció General de Llengües i Entorn
Servei d’Inmersió i Acolliment Lingüístics

LA MARE DELS PEIXOS

Enric Valor

XAVIER MOREIRAS BLANCO

MARIA PEÑA LABORDA

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

1. Relaciona aquestes expressions, que trobaràs a les dues primeres pàgines del text, amb el significat que tenen deduït-lo pel context:

- a) *Dins el seu modest treball, ells tenien un bon passament* - Passaven fàcilment a l'hort
- Vivien bastant bé
- b) *Provà de despertar-lo a les cinc del matí [...] i li costà un argue de fer-li obrir els ulls* - Li costà molt d'esforç
- Li costa molts diners
- c) *Però fins en els somnis, u ha de ser ben criat* - Ben educat
- Estar ben alimentat

2. Jaume, al seu somni, va llençar la xarxa tal i com li ordenà una senyora molt blanca. Ell diu: *vaig calar la cega*, que era una mena de xarxa de pescar. Un poc més endavant diu: *ara usaré el salabre*.

a) Busca al *Diccionari Català-Valencià-Balear (DCVB)* el significat d'aquestes paraules relacionades:

xarxa cega

salabre

fitora

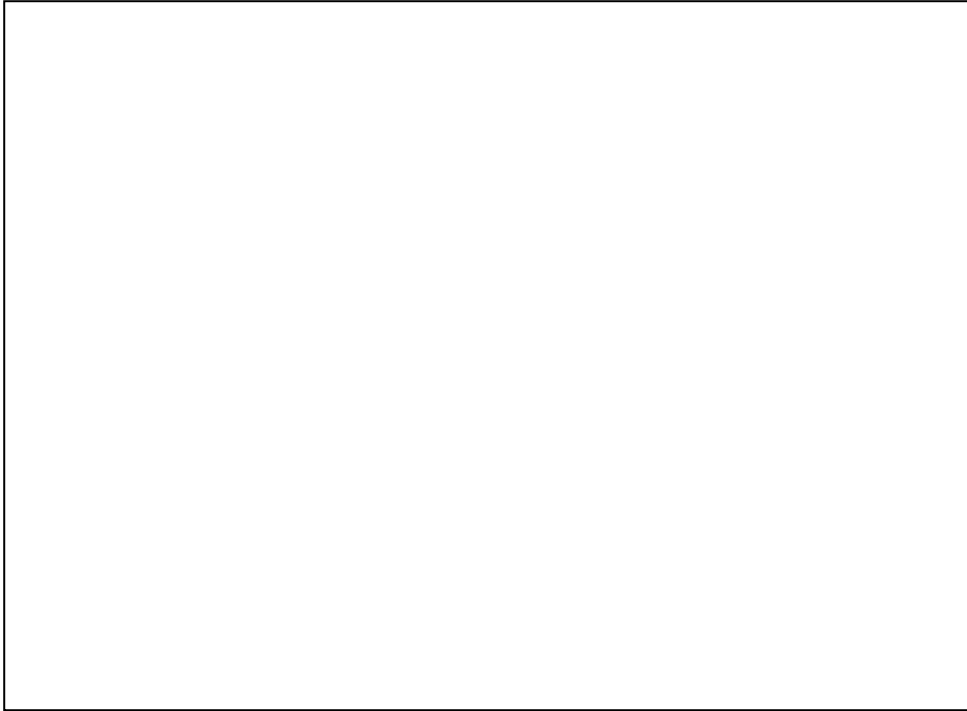
ormeig

b) Il·lustra amb imatges trobades a Internet cada una de les definicions.

3. A la comarca de la Marina Alta es troben tres caps que Jaume veu des de la seua barca: el cap de Sant Antoni, el cap de Sant Martí i el cap de la Nau. Busca en un atlas aquests tres caps i digues quina illa de les Balears és més a prop:

4. Gràcies a la vareta de les virtuts de la senyora blanca del somni de Jaume, l'aigua comença a rebullir de peixets com ara *aladroc*s i *esparrallons*. Esparrallons és el plural d'«esparralló», paraula que, al seu torn, és el diminutiu d'«esparrall».

Busca a Internet una imatge d'aquest peix i també informació escrita que hi faça referència. A partir de la imatge i la informació recollida, escriu una petita descripció de l'esparrall:

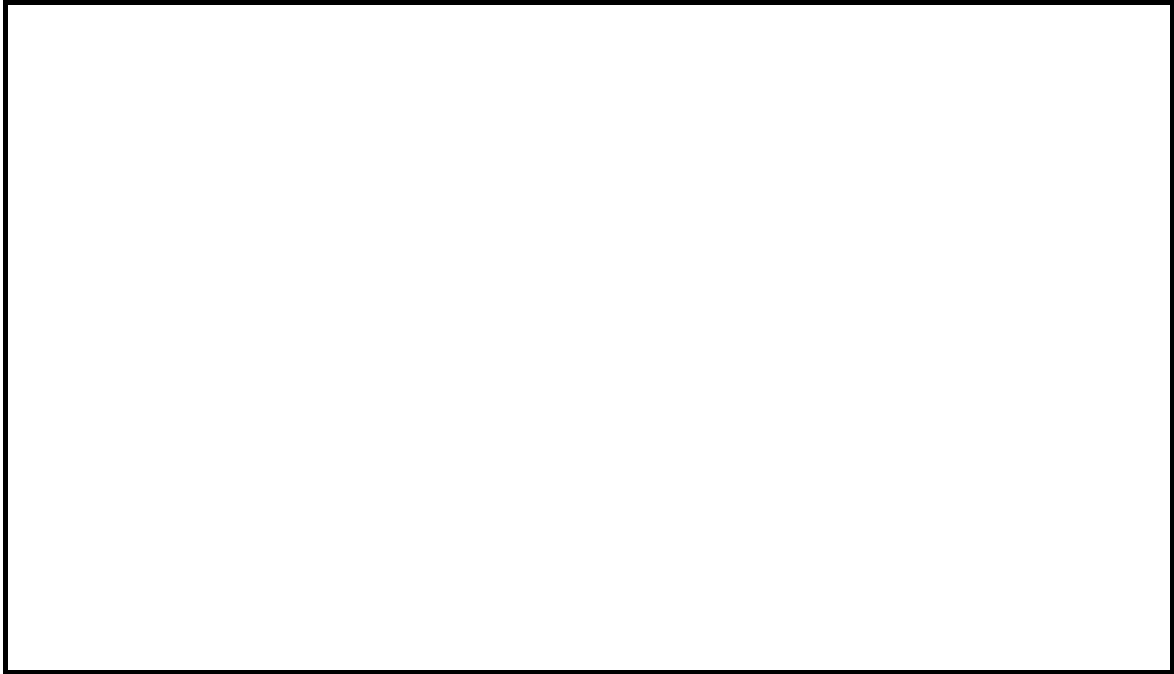
5. La personificació és un recurs literari que utilitzen molts escriptors i escriptores. Consisteix a atribuir una qualitat o capacitat humana a un animal o a un objecte inanimat. A la rondalla hi ha algunes personificacions com ara la de la Mare dels Peixos, que és un ésser estrany. Escriu quines accions humanes fa aquest personatge, amb qui les realitza i en quin moment de la rondalla es produeixen:

6. Enric Valor descriu així la Mare dels Peixos:

Aquell singular ser, semblant a una serp de mar, era bastant més llarg que un home i de colors cridaners, a llistes, sobre un fons argentat delicadíssim; en lloc de cap, en tenia tres, units per un sol entronc amb el cos, i eren aplatats, camussos, cadascun amb dos ulls grossos i

expressius, com de persona. Tenia dues cues, que es movien talment dos ventalls.

Seguint aquesta descripció, dibuixa com més t'agradi la Mare dels Peixos, aclarint, si cal, el significat de les paraules que desconegues:

7. Quan explica a Jaume que ha de tallar-li els caps i les cues, la Mare dels Peixos li diu: *el meu cos, el tires a l'aigua, que jo m'hi refaré.*

a) Què penses que vol dir aquest personatge amb aquesta frase?

b) Nomena éssers vius que es pugen refer després de perdre una part del seu cos:

c) A més, alguns éssers vius es reproduïxen per partició. Cercant informació a Internet a partir del terme «asteroïdeu», explica en què consisteix aquesta forma de reproducció i quins éssers vius la tenen per pròpia:

12. Jaumet va dir als seus pares:

—Pares meus: vull anar-me'n a córrer món i a cercar promesa per a casar-me.

Amb aquesta frase, Jaumet expressa la necessitat d'independitzar-se de la seua família i fer una vida pròpia.

a) Pensa tres condicions necessàries, per ordre de prioritats, perquè una persona jove pugui independitzar-se en el món actual:

b) En grup de quatre o cinc companys i/o companyes, discutiu les prioritats que hagueu escrit individualment. Es tracta que cadascú defensi amb arguments la seua tria i que, al final, us poseu d'acord per consensuar tres prioritats, entre tots els integrants del grup.

c) Finalment, poseu en comú les prioritats dels grups i intenteu arribar a unes conclusions del debat.

13. Relaciona les expressions que hi ha a continuació amb el significat que els corresponga. Entre parèntesis, hi ha el número de la pàgina de text en què apareixen:

<i>Havien mort en la seua edat.</i> (p. 5)	• Comprometre's a complir allò promés.
<i>Te'n done paraula.</i> (p. 6)	• Destruir-se del tot.
<i>No en quedaria estaca en paret.</i> (p. 7)	• Ser capaç de fer qualsevol cosa.
<i>S'espolteix la peresa.</i> (p. 7)	• Morir de vell.
<i>Entrà [...] a comprar recapte.</i> (p. 7)	• Proveir-se de queviures.
<i>Ell tenia lleu.</i> (p. 9)	• Passar a ocupar-se'n, posar-se a treballar.

14. A la pàgina 9 del llibre, la rondalla descriu el port de l'Aigüeta, entre el Carrascal d'Alcoi i l'alt de Biscoi. Aquest paratge és cobert de xara o garriga, en què hi abunden arbres i arbusts que són un paradís per als forners i llenyataires.

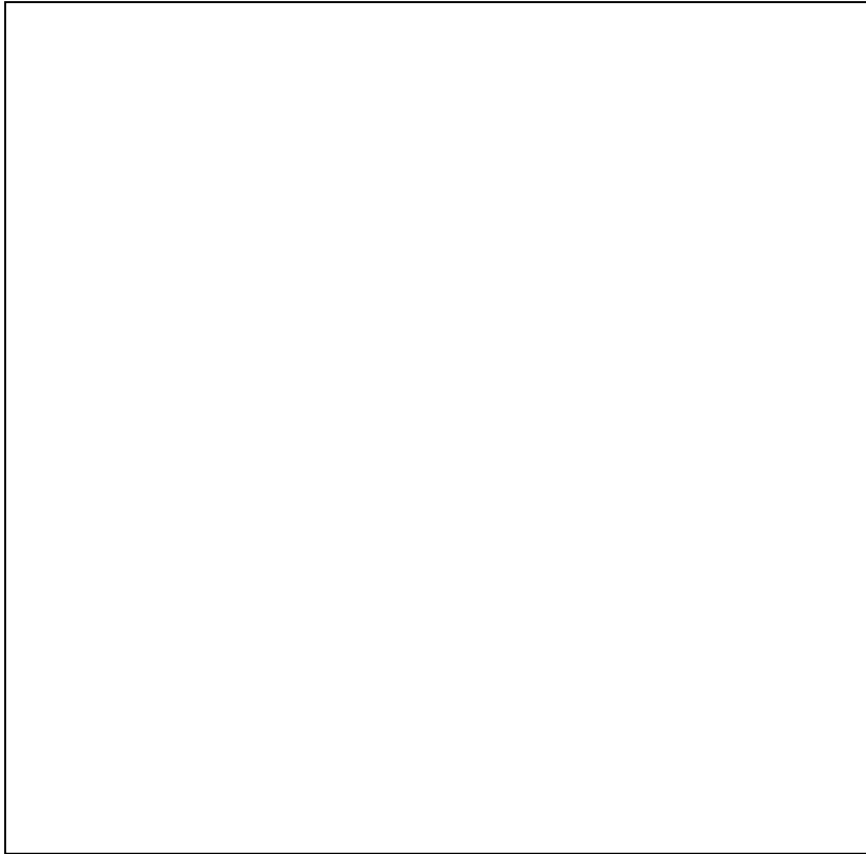
a) Troba el nom de deu d'aquestes plantes, que apareixen al text d'aquesta pàgina:

B	I	P	M	U	B	O	T	J	A	S	O
E	R	H	A	E	S	P	I	G	O	L	J
C	O	S	C	O	L	L	A	N	R	E	K
L	M	E	S	T	U	L	I	Ç	A	S	D
N	A	P	A	N	E	G	A	N	Y	T	E
F	N	U	R	G	A	L	L	E	R	E	R
A	I	X	R	A	V	Ç	S	U	M	P	I
Q	J	A	A	O	M	I	T	Q	U	A	B
D	O	I	C	E	R	B	E	N	I	G	A
O	N	H	U	L	A	T	B	E	V	R	Z

b) Un cop identificades, per grups, cerqueu a Internet imatges il·lustratives d'aquestes plantes. També podeu trobar-ne dibuixos al [DCVB](#). Amb les imatges trobades, feu un mural a mode d'herbari per a la vostra aula.

15. Dibuixa i acoloreix un retrat del Blanet a partir de la descripció que en fa Enric Valor a la rondalla. Fixa't en les comparacions que fa relacionades amb les formes i colors:

El Blanet, allí plantat, destraleta en mà, les cames estevades, un muscle més alt que l'altre, el nas camús i un ulls de puça a l'ombra d'unes celles com a ribes, somreia amb una boca negra com la del seu forn, satisfet i sense sentir l'empudegament creixent de la sala.

16. *Denier* és un gentilici que vol dir que Jaume és nascut a Dènia. Completa aquest quadre dels pobles que ixen a la rondalla amb el gentilici corresponent, en masculí i en femení, i afig-hi cinc pobles més de la teva comarca:

POBLE	GENTILICI
Dènia	denier - deniera
Alcoi	
Muro	
Onil	
Xàbia	
Castalla	
Pego	

17. Jaumet va eixir de casa dels pares a Dènia i va acabar al castell de Castalla.

a) Busca en un atlas un mapa de les comarques meridionals del País Valencià i calcula, a partir de l'escala, quants quilòmetres hi ha entre les dues poblacions, suposant que Jaumet hagués pogut fer el viatge en línia recta.

b) Consulta al [Google Maps](#) els quilòmetres que hi ha entre Dènia i Castalla prenent el camí més curt. Compara el resultat amb la distància en línia recta.

18. Al principi de la rondalla es diu que Jaume i Jordina no havien tingut fills. Tres pàgines de text més endavant es diu: *Uns mesos avant, la muller de Jaume, abans estèril com sabem, infantà dos bessons, tan bonics...* La rondalla dóna per entés, sense més justificació, que és la muller la responsable de no tenir xiquets. Potser no siga així, perquè tant l'home com la dona es poden veure en la circumstància de no poder tenir fills. En l'actualitat hi ha solucions mèdiques entre les quals figura l'anomenada «reproducció assistida».

a) Entra a la [Viquipèdia](#) i cerca què vol dir «reproducció assistida». Identifica'n la definició i copia-la.

b) Identifica les tècniques de reproducció assistida que existeixen actualment.

19. Identifica el nom dels personatges amb el paper que cada un representa en la rondalla:

<i>Jaumet</i>	• oponent
<i>Joan Batiste</i>	• fals heroi
<i>Elionor</i>	• agressor
<i>Tonet el Blanet</i>	• víctima
<i>El drac de set caps</i>	• heroi
<i>La bruixa d'aigua</i>	• ajudant de l'heroi

20. Jaumet entra al jardí de la casa on vivia la «bruixa d'aigua», que l'enganya per tal d'encantar-lo i convertir-lo en estàtua. Açò entrebanca la vida feliç de Jaumet.

En la mitologia catalana existeixen les «dones d'aigua», que solen ser més aviat beneficioses que no pas una altra cosa.

a) Fes una petita cerca a la [Viquipèdia](#) i escriu quina és la característica que defineix les bruixes i personatges similars:

b) Cerca igualment què són les dones d'aigua i escriu quina és la característica que les defineix:

c) Pensa i escriu quines són les diferències entre les dues menes de personatges, bruixes i dones d'aigua:

21. Pensa detingudament i expressa una opinió valorativa sobre aquesta rondalla. Explica amb les teves paraules i de forma raonada quins aspectes t'han semblat més reeixits i quins menys:

22. Observa detingudament les il·lustracions del llibre. Fixa't en la tècnica utilitzada per l'il·lustrador: com ha representat els personatges, els paisatges, quins materials ha utilitzat, els colors que ha emprat. Després expressa una opinió valorativa sobre aquestes il·lustracions i tot explicant quins aspectes t'han semblat més reeixits i quins menys:

